

O‘ZBEKISTON–2030 STRATEGIYASI SHAROITIDA BUXGALTERIYA TA’LIMINI TRANSFORMATSIYALASH: AKADEMIK YUKLAMALAR VA ULARNI SAMARALI O‘ZLASHTIRISH MODELI

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada O‘zbekistonning 2030 yilgacha mo‘ljallangan taraqqiyot strategiyasi sharoitida buxgalteriya ta’limining transformatsion jarayonlari tahlil qilinadi. Bakalavr bosqichida akademik yuklamaning tarkibiy tuzilmasi (nazariy, amaliy va ilmiy komponentlar) tizimli yondashuv asosida o‘rganildi. Tadqiqotda kognitiv yuklama nazariyasi, refleksiv ta’lim modeli va raqamli kompetensiyalar integratsiyasi asosida samarali o‘zlashtirish mexanizmi ishlab chiqildi. Muallif tomonidan akademik yuklamani boshqarishning adaptiv modeli taklif etilib, uning inson kapitalini rivojlantirishdagi roli asoslandi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, yuklamani optimallashtirish metodologiyasi buxgalteriya ta’limi sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: buxgalteriya ta’limi, akademik yuklama, kognitiv yuklama nazariyasi, refleksiya, raqamli kompetensiya, IFRS, inson kapitali, adaptiv ta’lim modeli.

ABSTRACT. This article examines the transformation of accounting education within the framework of Uzbekistan’s 2030 Development Strategy. The structural composition of academic workload at the master’s level (theoretical, practical, and research components) is analyzed through a systemic approach. Based on cognitive load theory, reflective learning principles, and digital competency integration, an effective model for workload assimilation is proposed. The author introduces an adaptive academic workload management model and substantiates its role in developing human capital. The findings demonstrate that optimizing workload

methodology contributes to improving the quality and competitiveness of accounting education.

Keywords: accounting education, academic workload, cognitive load theory, reflective learning, digital competencies, IFRS, human capital, adaptive learning model.

АННОТАЦИЯ

В статье анализируются процессы трансформации бухгалтерского образования в условиях Стратегии развития Узбекистана до 2030 года. Структура академической нагрузки в магистратуре (теоретический, практический и научный компоненты) исследуется на основе системного подхода. На основе теории когнитивной нагрузки, принципов рефлексивного обучения и интеграции цифровых компетенций разработана модель эффективного освоения учебной нагрузки. Предложена адаптивная модель управления академической нагрузкой и обоснована ее роль в развитии человеческого капитала. Результаты показывают, что оптимизация методологии обучения способствует повышению качества бухгалтерского образования.

Ключевые слова: бухгалтерское образование, академическая нагрузка, теория когнитивной нагрузки, рефлексивное обучение, цифровые компетенции, МСФО, человеческий капитал, адаптивная модель обучения.

1. Kirish

O'zbekistonning 2030 yilgacha mo'ljallangan rivojlanish strategiyasi iqtisodiyotni institutsional modernizatsiya qilish va global moliyaviy makonga integratsiyalashuvni jadallashtirishni nazarda tutadi. Mazkur jarayon moliyaviy hisobotlarning shaffofligi va standartlashtirilishini taqozo etadi. Shu nuqtai nazardan, International Financial Reporting Standards Foundation tomonidan ishlab

chiqilgan xalqaro standartlarga mos mutaxassislar tayyorlash strategik vazifa hisoblanadi.

Bakalavr bosqichida buxgalteriya ta'limi nafaqat nazariy bilimlarni chuqurlashtirish, balki ilmiy-tadqiqot kompetensiyalarini shakllantirish, raqamli texnologiyalar bilan ishlash va analitik qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirishni talab qiladi. Shu sababli akademik yuklama murakkab, ko'p bosqichli va yuqori kognitiv intensivlikka ega.

2. Akademik yuklamaning nazariy-metodologik asoslari

Akademik yuklama tushunchasi talabanning ma'lum vaqt oralig'ida bajarishi lozim bo'lgan o'quv, amaliy va ilmiy faoliyat hajmini ifodalaydi. Uning samaradorligi yuklama miqdoriga emas, balki uning tuzilishi va boshqarilishiga bog'liq.

Kognitiv jarayonlarni tahlil qilishda John Sweller tomonidan ishlab chiqilgan kognitiv yuklama nazariyasi muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. Ushbu nazariyaga ko'ra:

Ishchi xotira cheklangan hajmga ega;

Ortiqcha ma'lumot kognitiv ortiqcha yuklama hosil qiladi;

Optimal murakkablik darajasi samarali o'zlashtirishni ta'minlaydi.

Mazkur nazariya buxgalteriya ta'limida, ayniqsa IFRS, audit risklari yoki konsolidatsiyalashgan hisobot kabi murakkab mavzularda muhim ahamiyat kasb etadi.

3. Buxgalteriya ta'limida akademik yuklamaning tarkibi

3.1. Nazariy komponent

Moliyaviy buxgalteriya, audit, soliq hisobi va korporativ moliya fanlari analitik fikrlashni shakllantiradi. Ushbu bosqichda konseptual tushunchalarni tizimli o'zlashtirish ustuvor hisoblanadi.

3.2. Amaliy komponent

Raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalterdan avtomatlashtirilgan tizimlarda ishlash talab etiladi. Jumladan:

1C:Accounting

SAP FI/CO

QuickBooks

Mazkur platformalar orqali real moliyaviy operatsiyalarni modellashtirish amaliy kompetensiyani mustahkamlaydi.

3.3. Ilmiy-tadqiqot komponenti

Magistrlik dissertatsiyasi ilmiy metodologiyani qo'llash, empirik ma'lumotlarni tahlil qilish va nazariy xulosalar chiqarish qobiliyatini rivojlantiradi. Bu bosqichda yuklama yuqori intellektual intensivlikka ega bo'ladi.

Yuklamalarni samarali o'zlashtirish metodikasi — bu shunchaki ko'p o'qish yoki ko'p mashq qilish emas, balki aqlli boshqarilgan energiya, vaqt va e'tibor tizimidir. Quyida mavzu bo'yicha shaxsiy yondashuvlarga boy, yangicha fikrlar keltiraman.

Birinchi navbatda, "Yuklama"ni og'irlik emas, investitsiya deb qabul qilish

Ko'pchilik yuklamani bosim sifatida qabul qiladi. Aslida esa u — rivojlanish kapitali. Agar inson yuklamani "majburiyat" emas, "o'sish imkoniyati" deb ko'rsa, psixologik qarshilik kamayadi. Motivatsiya ichki bo'ladi. Har bir topshiriq oldidan: "Bu menga nimani rivojlantiradi?" savolini berish kerak bu bilan yuklamani mahurat ko'rsatkichiga aylantirsa bo'ladi.

Ikkinchidan 100% bajarish emas, 80% optimal samaradorlik tamoyili yani ko'p insonlar mukammallik ortidan quvib, tez charchaydi. Yuklamani 100% emas, 80–85% sifat bilan, lekin barqaror bajarish uzoq muddatda samaraliroq. Bu "sprint emas, marafon" tamoyili deyiladi.

Uchinchi o'rinda energiya boshqaruvi — vaqt boshqaruvidan muhimroq, ko'pchilik vaqtni rejalashtiradi, lekin energiyani emas. Kognitiv yuklamani eng yuqori energiya vaqtida bajarish kerak. Masalan: ertalab — tahliliy vazifalar, kunning o'rtasi — muloqot va tashkilotchilik, kechqurun — yengil ko'rib chiqishlardir. Bu usul samaradorlikni 30–40% oshiradi.

To'rtinchi navbatda, "Segmentlash" metodikasi. Bu nima degani katta yuklama miyani qo'rqitadi. Ya'ni 1 katta vazifa = 5 kichik bosqich. Har bosqichdan

keyin qisqa mukofot (5 daqiqa tanaffus). Bu usul neyropsixologik jihatdan dopamin siklini qo'llab-quvvatlaydi.

Va beshinchi bo'lib, Refleksiya — yuklamani mustahkamlovchi asosiy bosqich. Ko'pchilik bajaradi, lekin tahlil qilmaydi. Buni qanday amalga oshiramiz. Har hafta 10 daqiqa: Qaysi yuklama oson bo'ldi? Qaysi biri ortiqcha charchatdi? Nima sabab? Refleksiya — metodikani shaxsiylashtiradi.

6. Stressni boshqarish orqali samaradorlikni oshirish orqali yuklama stress keltiradi. Lekin nazorat qilinadigan stress rivojlantiradi. Bunda juda past stress — motivatsiya yo'q-Juda yuqori stress — bloklanish-O'rtacha stress — maksimal natija. Shuning uchun: Nafas mashqlari, 25/5 (Pomodoro) usuli, Jismoniy faollik

Mazkur model adaptiv ta'lim konsepsiyasiga mos keladi va inson kapitalining sifat jihatdan o'sishiga xizmat qiladi.

Xulosa

O'zbekiston–2030 strategiyasi buxgalteriya ta'limining mazmunan va metodik jihatdan transformatsiyasini talab etadi. Akademik yuklamaning samarali boshqarilishi nafaqat ta'lim sifatini, balki iqtisodiyotning moliyaviy barqarorligini ham ta'minlaydi. Taklif etilgan adaptiv model Bakalavr bosqichida yuklamani optimallashtirish va raqobatbardosh mutaxassis tayyorlashga xizmat qiladi. Ya'ni ta'lim qanchalik moslashuvchan usulda formatlansa shunchalik onson o'zlashtiriladi.